

УДК 338.2

DOI: 10.30977/ЕТК.2225-2304.2023.41.64

АНАЛІЗ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ АУТСОРСИНГУ

ВОДОЛАЖСЬКА Т. О., кандидат економічних наук, доцент.

E-mail: tatyana.vodolazhska@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0158-3343

СЕМЕНОВА Т. Ю., здобувач вищої освіти-бакалавр 4-го року навчання.

E-mail: tanyasem476916@gmail.com

Кафедра менеджменту, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, вул. Я. Мудрого, 25, м. Харків, Україна, 61002.

***Анотація.** У статті реалізовано наукову розвідку новітніх досягнень та напрацювань українських і закордонних наукових діячів, фахівців-практиків щодо застосування сучасних інноваційних моделей господарювання, зокрема провадження аутсорсингу, що уможливорює раціоналізацію управлінської та виробничої діяльності підприємств і господарств усіх галузей шляхом передачі певної частини своїх функцій підприємствам-партнерам, забезпечуючи зниження загальних витрат та посилення власних конкурентних позицій.*

На підставі узагальнення розробок науковців, висвітлених у ряді новітніх джерел, виділено вісім головних сфер застосування аутсорсингу, зокрема: ІТ-технології, бухгалтерський облік, маркетинг, логістика, управління персоналом, юридичне забезпечення, виробничо-господарська діяльність та виробництво комплектуючих.

Ретельний аналіз наукових праць, присвячених оцінюванню доцільності провадження аутсорсингу в сучасних реаліях, дозволив виділити певні проблемні питання, що потребують подальшого опрацювання та пошуку рішення: по-перше, різні науковці для оцінки ефективності аутсорсингових послуг застосовують множину відмінних методів та підходів, які потребують упорядкування; по-друге, проведення вибору найбільш доцільного підходу із цієї множини зумовлює необхідність у виділенні ключових переваг та недоліків кожного з них.

Основна мета статті – провести аналіз та систематизацію методів і підходів до оцінювання ефективності провадження аутсорсингових послуг різних сфер застосування, а також виявлення основних їх переваг та недоліків.

У підсумку дослідження на підставі ґрунтовного аналізу та узагальнення існуючих на теоретичному рівні та застосовуваних у практичній діяльності методів і способів оцінювання ефективності провадження аутсорсингу виділено п'ять основних науково-методичних підходів, кожному із яких надано характеристику змісту, окреслено ключові параметри та сформульовано позитивні і негативні риси, притаманні кожному з них. В якості найбільш доцільного означено п'ятий науково-методичний підхід.

Зазначені напрацювання є базисом для проведення подальших наукових розвідок, зокрема обґрунтування та вибору складників-показників інтегрального показника оцінювання ефективності аутсорсингу.

Ключові слова: аутсорсинг, аутсорсингові послуги, ефективність аутсорсингу, підходи до оцінки ефективності аутсорсингу, сфери застосування аутсорсингу.

Постановка проблеми. В умовах тривалого кризового становища економіки України, багаторазово ускладнених запровадженням воєнного стану в країні, значна частина оптимістичних планів господарств усіх галузей, на жаль, зазнала краху. Особливо гостро постали питання забезпечення їх діяльності, зокрема, ресурсної, кадрової, інформаційної тощо. За цих обставин підприємства та організації вимушені здійснювати антикризове управління та шукати оптимальні шляхи вирішення проблемних питань функціонування і розвитку.

Натепер одним із можливих варіантів вирішення подібних завдань є застосування сучасних інноваційних моделей господарювання, зокрема аутсорсингу, що дозволяє раціоналізувати як управлінську, так і виробничу діяльність підприємств шляхом передачі певної частини своїх функцій підприємствам-партнерам, тим самим забезпечити зниження загальних витрат та посилити власні конкурентні позиції [1].

Водночас прийняття управлінського рішення про доцільність передачі певних бізнес-процесів окремого підприємства на аутсорсинг вимагає економічного обґрунтування, що зумовлює необхідність оцінки ефективності його застосування в порівнянні із виконанням тих же функцій власними силами цього підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовний аналіз новітніх публікацій за різними напрямками у провідних українських та закордонних виданнях [1 - 15] дозволив узагальнити: нині питання щодо залучення аутсорсингу до господарської діяльності підприємств справді є цікавими з наукового погляду, нагальними та знаходять застосування у різних сферах (рис. 1).

У широких наукових колах значна кількість сучасних вчених, науковців, практиків досліджували проблемні питання застосування аутсорсингу, зокрема: уточнення змісту поняття, особливостей та форм здійснення, переліку основних завдань і функцій аутсорсингу, порядку його впровадження, доцільності застосування в певних галузях господарювання, оцінки економічної ефективності тощо. Серед них найбільш вагомий внесок у вирішення зазначених завдань висвітлено у працях: П.Г. Перерви і С.М. Назаренко [1], Г.І. Ляхович [3], Т.В. Семенової та Г.В. Кошевої [4], М. Ведернікова, Н. Базалійської та Л. Волянської-Савчук [6], І.В. Петрик [7],

Ю. Желінського [9], Л.М. Забродської [10], О.І. Микало [11], Л.В. Костюченко [12], Г.О. Партин та О.В. Дідух [13] та ін.

Рис. 1. Основні сфери застосування аутсорсингу
(доповнено авторами на основі джерела [2])

Серед наявних напрацювань вчених також присутні істотні розробки, присвячені питанню оцінювання ефективності провадження аутсорсингових послуг у різних сферах, зокрема:

- у науковій статті П.Г. Перерви і С.М. Назаренко [1] запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності використання ІТ-аутсорсингу;

- у праці Г.І. Ляхович [3] здійснено розрахунок доцільності провадження бухгалтерського аутсорсингу на підставі врахування ключових показників: своєчасності, повноти й економічності виконання робіт та надання послуг, згідно з умовами договору про аутсорсинг;

- у роботі Т.В. Семенової та Г.В. Кошевої [4] обґрунтовано доцільність використання та розроблено й апробовано методику

оцінювання економічної ефективності передавання на аутсорсинг транспортних функцій матеріально-технічного постачання та збуту продукції на підставі встановлення інтегрального показника;

- у статті Н.В. Герасимяк, О.В. Ковальчук та В.В. Даценко [5] наведено методичний підхід до оцінювання ефективності маркетингового забезпечення діяльності підприємства (комплексу маркетингу, його функцій, ресурсів та концепцій);

- у публікаціях М. Ведернікова, Н. Базалійської, Л. Волянської-Савчук [6] оприлюднено напрацювання з розрахунку економічного ефекту від передачі бізнес-процесу управління персоналом на HR-аутсорсинг тощо.

Невирішені складові загальної проблеми. Ретельний аналіз наукових досягнень вчених дозволив підсумувати, що, попри існування достатньої кількості напрацювань наукових діячів, виникають певні проблемні питання, що натепер зумовлюють потребу подальшого опрацювання та вирішення :

- по-перше, різні науковці для оцінки ефективності аутсорсингових послуг застосовують множину відмінних методів та підходів, які потребують дослідження, узагальнення, упорядкування в цілому;

- по-друге, проведення вибору найбільш доцільного підходу із цієї множини зумовлює необхідність у виділенні ключових переваг та недоліків кожного з них;

- по-третє, для різних сфер застосування аутсорсингових послуг використовують відмінні підходи, що унеможлиблює виконання завдання із їх взаємного порівняння (наприклад, для вибору одного із них як першочергового).

Формулювання цілей статті. Ціллю статті є провести аналіз та упорядкування використовуваних методів і підходів до оцінювання ефективності провадження аутсорсингових послуг різних сфер застосування, а також виявити основні їх переваги та недоліки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для упорядкування існуючих науково-методичних підходів до оцінювання ефективності послуг підприємств та господарств, переданих на аутсорсинг, доцільно провести їх групування на підставі наявності спільних рис у методиці здійснення розрахунків (рис. 2).

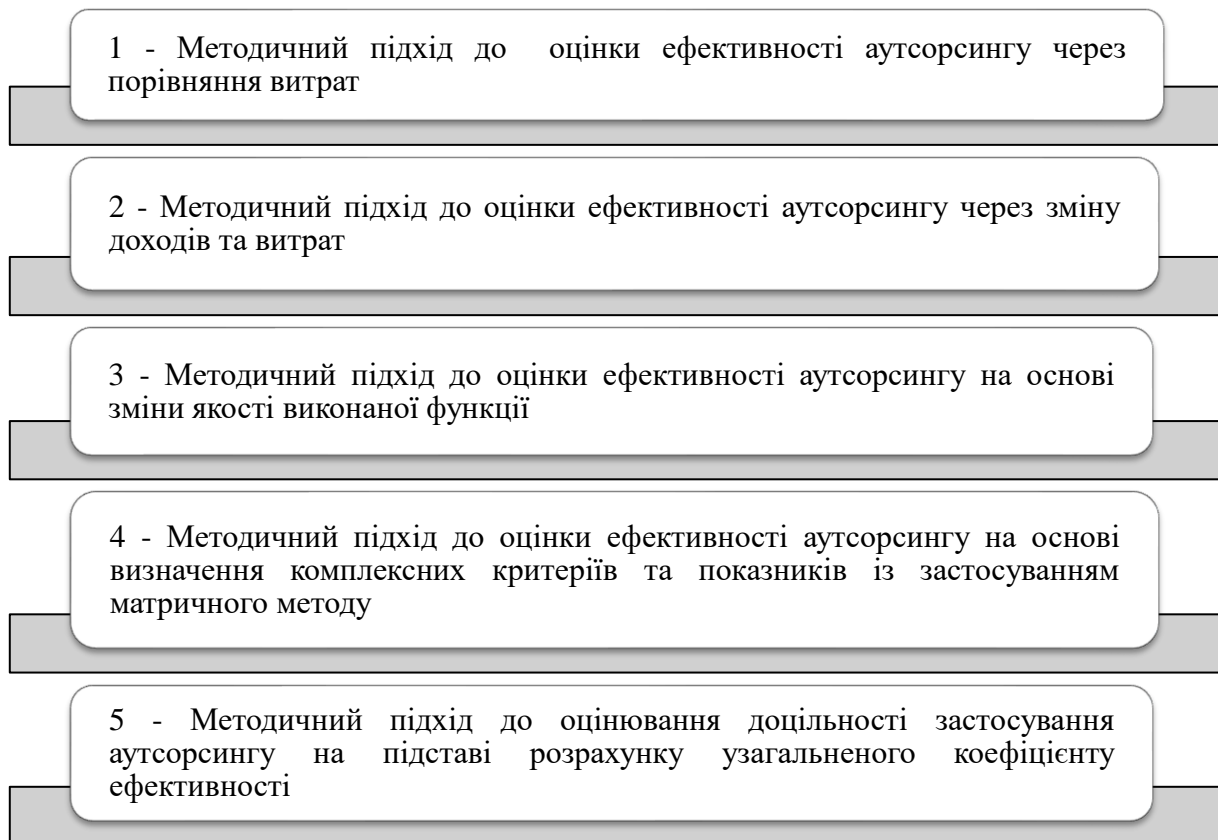

Рис. 2 Основні підходи до оцінки ефективності аутсорсингу
(сформовано авторами на основі джерел [1; 3; 4; 6 - 12])

Найбільш поширеним із всієї сукупності є науково-методичний підхід до оцінювання ефективності аутсорсингових послуг, що ґрунтується на порівнянні витрат.

Представники цього підходу (П.Г. Перерва і С.М. Назаренко [1], М. Ведерніков, Н. Базалійська, Л. Волянська-Савчук [6] та І.В. Петрик [7], Х.С. Столярук та Д.Ю. Давидова [8]) вважають доцільним оцінювати рівень ефективності застосування аутсорсингу на підставі порівняння витрат, понесених на виконання функцій зовнішнім фахівцем та власними силами (показник ефекту аутсорсингу), що надає можливість обчислення економії або перевитрат ресурсів при різних формах виконання функцій або певного виду діяльності. При цьому має місце врахування лише витратної складової, не беручи до уваги інших показників роботи підприємства, що не дозволяє прийняти дійсно ефективне управлінське рішення.

Певною мірою розвиток та удосконалення першого науково-методичного підходу до оцінки результативності аутсорсингу має

місце у другому підході, в якому передбачається врахування не лише рівня витрат, а й величини доходів при різних формах виконання функцій або видів діяльності. В основі цього підходу лежить положення, що результатом аутсорсингу може бути:

- зниження витрат;
- зростання доходів;
- зростання доходів і зниження витрат.

Прихильником застосування другого підходу є Ю. Желінський [9], який вважає, що «для оцінювання ефективності аутсорсингу не обов'язково застосовувати економічні методи, досить здійснити аналіз доходів і витрат організації в окремих сферах діяльності». На його переконання, різниця між загальними доходами й витратами після впровадження аутсорсингу має бути більшою від різниці загальних доходів і витрат перед його впровадженням [9].

У цілому зазначений підхід відповідає загальновідомому підходу оцінки результативності на основі змін доходів та витрат і є простим для застосування. Однак при безпосередньому розрахунку цих параметрів складно оцінити показник доходу для окремих сфер діяльності підприємства.

Про існування третього підходу до оцінювання ефективності провадження аутсорсингу наголошено в науковій статті Л.М. Забродської [10]. Цей науково-методичний підхід оснований на оцінюванні зміни якості виконаної функції, коли «основним критерієм визначення ефективності аутсорсингу є позитивна зміна якості сфери діяльності, що передана на виконання зовнішньому суб'єкту» [10]. Застосування цього підходу дозволяє оцінити позитивні та негативні результати впровадження аутсорсингу «на рівні якісних показників виконання функції (підвищення кваліфікації, зниження штрафних санкцій тощо)». Однак основним недоліком такого варіанта є достатньо високий рівень складності розрахунку реальних значень таких якісних показників та вибір ключових із загального їх переліку.

Четвертий підхід до оцінювання доцільності застосування аутсорсингу, як зазначено у працях О.І. Микало [11] та Л.В. Костюченко [12], базується на використанні матричного методу, відповідно до якого побудовано двовимірну матрицю, в межах якої визначаються два комплексні критерії - «можливості» та

«загрози», які можуть виникнути у разі передавання функцій або бізнес-процесів на аутсорсинг. Зазначені критерії охоплюють чотири групи показників, виявлених на основі досліджень (теоретичних та емпіричних), зокрема: ринкові, управлінські, фінансово-економічні, виробничо-технологічні. Водночас більшість із них є якісними, що зумовлює потребу у залученні висококваліфікованих експертів. Разом з тим такому підходу притаманні значна трудомісткість і складність розрахунків, неточність та неповнота критеріїв, а також високий рівень суб'єктивізму під час оцінювання.

Прихильники п'ятого підходу до оцінювання результативності провадження аутсорсингу (Г.І. Ляхович [3], Т.В. Семенова і Г.В. Кошева [4]) приймати остаточне рішення щодо форми виконання певних функцій (власними силами підприємства чи передаванням їх на аутсорсинг) пропонують на підставі розрахунку узагальненого / комплексного / інтегрального коефіцієнта ефективності використання аутсорсингу, до складу якого традиційно включений певний визначений перелік показників. Водночас окремі науковці пропонують враховувати в цьому інтегральному показнику різні як за кількістю, так і за змістом складові, що пояснюється насамперед сферою застосування таких послуг. Зокрема:

- наукові розробки Г.І. Ляхович [3] містять розрахунок інтегрованого показника ефективності бухгалтерського аутсорсингу на підставі врахування трьох ключових показників: своєчасності та повноти виконання робіт/надання послуг згідно з умовами договору про аутсорсинг, а також економічності аутсорсингу;

- у праці [4] до інтегрального показника ефективності аутсорсингу транспортних функцій включено вісім складових (зміна ринкової частки підприємства; рентабельності продажів продукції; частки нереалізованої продукції у вартості товарної маси; фондівіддачі основних виробничих засобів; оборотності сировинних запасів; ритмічності поставок; забезпеченості матеріально-технічними ресурсами; продуктивності праці) тощо.

У цілому загальною перевагою визначення доцільності застосування аутсорсингу відповідно до положень п'ятого науково-методичного підходу є відносна точність та об'єктивність отримуваних результатів, можливість включення до складу інтегрального показника найбільш впливових та значимих

показників оцінювання для кожного окремого підприємства. Водночас присутні і недоліки, зокрема, потреба у значних масивах вихідної інформації, необхідність обґрунтування складових розрахункової формули залежно від сфери провадження аутсорсингу.

Порівняльна характеристика виділених п'яти науково-методичних підходів до оцінювання ефективності провадження аутсорсингу наведена у табл. 1.

Таким чином, розглянуті методичні підходи характеризуються як позитивними, так і негативними рисами. Існування численних способів та методів оцінки ефективності провадження аутсорсингу ускладнює вибір найбільш прийняттого з них для практичної реалізації на підприємствах. Так, окремі підходи можна застосовувати для розрахунку доцільності переходу на аутсорсингові послуги лише певного означеного виду/сфери діяльності; інші – перевантажені розрахунками тих показників, реальний (фактичний) рівень яких складно визначити (наприклад, рівень ризикованості тощо).

На думку авторів, найбільш доцільним варіантом визначення ефективності передавання на аутсорсинг окремого виду діяльності господарств та організацій все таки є останній науково-методичний підхід, що ґрунтується на розрахунку інтегрального показника, до складу якого є можливість комплексного включення саме тих найбільш важливих показників роботи кожного окремого підприємства для визначеної сфери його роботи, які є ключовими та чинять вагомий вплив на результативність роботи в цілому. А обґрунтування та вибір таких складових показників є нагальним науковим завданням для проведення подальших наукових досліджень авторів.

Висновки. Таким чином, у підсумку здійснення наукового дослідження було виділено основні сфери застосування аутсорсингу, зокрема: ІТ-технології, бухгалтерський облік, маркетинг, логістика, управління персоналом, юридичне забезпечення, виробничо-господарська діяльність та виробництво комплектуючих. На підставі ґрунтовного аналізу та узагальнення існуючих на теоретичному рівні та застосовуваних у практичній діяльності методів і способів оцінювання ефективності провадження аутсорсингу виділено п'ять основних науково-методичних підходів, за кожним із яких надано коротку характеристику змісту, окреслено ключові параметри, які в

Таблиця 1

Характеристика підходів до оцінки ефективності аутсорсингу

Номер під-ходу	Автори та джерела	Характеристика науково-методичного підходу	Параметри, які враховує підхід	Переваги та недоліки методичного підходу
1	2	3	4	5
1	П.Г. Перерва і С.М. Назаренко [1], М. Ведерніков, Н. Базалійська, Л. Волянська-Савчук [6], І.В. Петрик [7], Столярук Х.С. та Давидова Д. Ю. [8]	На підставі порівняння витрат, понесених на виконання функцій зовнішнім фахівцем та власними силами (показника ефекту аутсорсингу)	Аналіз витрат	Методика може використовуватись на будь-якому етапі діяльності підприємства; можливість обчислення економії або перевитрат ресурсів при різних формах виконання функцій або певного виду діяльності; недоліком є врахування тільки витратної складової
2	Ю. Желінський [9]	Встановлення різниці між загальними доходами й витратами після впровадження аутсорсингу (має бути більшою) та різниці загальних доходів і витрат перед його впровадженням	аналіз витрат та доходів	Є простою для застосування та відповідає загальновідомому підходу до оцінки результативності на основі змін доходів і витрат. Однак при безпосередньому розрахунку складно оцінити показник доходу для окремих сфер діяльності
3	Л.М. Забродська [10]	На основі зміни якості виконаної функції	Якісні показники роботи (підвищення кваліфікації, зниження штрафних санкцій тощо)	Дає змогу оцінити позитивні та негативні результати впровадження аутсорсингу на рівні якісних показників виконання функції. Присутні складності розрахунку реальних значень таких показників

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
4	О.І. Микало [11], Л.В. Костюченко [12]	На підставі матричного методу, в межах якого здійснюються інтегральні багатокритерійні оцінки можливостей та загроз для підприємства, які можуть виникнути у разі передавання функцій або бізнес-процесів на аутсорсинг	У більшості якісні показники, що характеризують потенційні можливості та загрози для підприємства	Недоліками є необхідність залучення висококваліфікованих експертів, високий рівень суб'єктивізму, значна трудомісткість, найвищий ступінь складності проведення розрахунків, неточність і неповнота критеріїв
5	Г.І. Ляхович [3], Т.В. Семенова та Г.В. Кошева [4]	На підставі розрахунку комплексного показника ефективності аутсорсингу з подальшою інтерпретацією результатів за певною шкалою	Кількісні та якісні показники, що включені до складу узагальненого показника ефективності	Відносна точність та об'єктивність отримуваних результатів, можливість включення до складу інтегрального показника найбільш впливових і значимих показників оцінювання для кожного окремого підприємства. Недоліки - потреба у значних масивах вихідної інформації, необхідність обґрунтування складових розрахункової формули залежно від сфери провадження аутсорсингу

(сформовано авторами на основі джерел [1; 3; 4; 6-12])

них враховуються, та сформульовано позитивні і негативні риси, притаманні кожному з них.

Література

1. Перерва П.Г., Назаренко С.М. Методичний підхід до оцінювання ефективності використання ІТ-аутсорсінгу. *Маркетинг і цифрові технології*. 2021. Т. 5, № 3. С. 18-29.
2. Садчикова І.В., Хоменко І.О., Горобінська І.В. Сучасні тенденції розвитку ринку аутсорсінгу: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Економіка та управління на транспорті*. 2018. № 6. С. 47-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2018_6_9
3. Ляхович Г.І. Розрахунок ефективності бухгалтерського аутсорсінгу. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. праць*. Житомир: ЖДТУ. 2018. № 39 (1). С. 83-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2018_1_14
4. Семенова Т.В, Кошева Г.В. Обґрунтування доцільності використання аутсорсінгу транспортних функцій. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. № 37. С. 391-396. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/58.pdf
5. Герасимяк Н.В., Ковальчук О.В., Даценко В.В. Методичний підхід до оцінювання ефективності маркетингового забезпечення діяльності підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 19. С. 331-336. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/50.pdf
6. Ведерніков М., Базалійська Н., Волянська-Савчук Л. Обґрунтування доцільності передачі бізнес-процесу управління персоналом підприємства на HR-аутсорсінг як інноваційної персонал-технології. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 112–122. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/45>
7. Петрик І.В. Аутсорсінг бізнес-процесів у функціонуванні інтегрованих підприємств: моногр. Львів: Растр-7, 2017. 404 с.
8. Столярук Х.С., Давидова Д.Ю. Проблеми аутсорсінгу персоналу та напрями їх вирішення. *Проблеми економіки*. 2020. № 2 (44). С. 295-302. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2020_2_34
9. Żeliński J.A. Outsourcing doradstwa podatkowego i rachunkowości w małej firmie. Warszawa: ABC a Walters Kluwer Business, 2008. 227 p.
10. Забродська Л.М. Аутсорсінг – один із напрямів стратегічного розвитку інструментів сучасного менеджменту. *Вісник післядипломної освіти*. 2015. № 15. С. 44-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2015_15_7
11. Микало О.І. Матричний метод оцінювання доцільності застосування аутсорсінгу промисловими підприємствами. *Ефективна економіка*. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3132>

12. Костюченко Л.В. Методологія стратегічного аналізу логістичної діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7872>

13. Партин Г.О., Дідух О.В. Оцінювання підприємством-замовником ефективності аутсорсингової діяльності за основними видами аутсорсингу.. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2014. № 794. С. 313-321. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2014_794_45.

14. Armstrong, M., Taylor S. *Handbook of Human Resource Management Practices*. London: Cogan Page Publishing, 2020. 597 P.

15. Morhulets O., Nyshenko O. Method of assessment of enterprise ready for outsourcing implementation. *Management*. 2019. № 2 (30). С. 26-37. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/15457>

References

1. Pererva, P.G., Nazarenko, S.M. (2021). Metodychnyi pidkhid do otsiniuvannya efektyvnosti vykorystannia IT-outsorsynhu [A methodical approach to evaluating the effectiveness of IT outsourcing]. *Marketynh i tsyfrovi tekhnolohii – Marketing and digital technologies*, 5, 3.18-29 [in Ukrainian].

2. Sadchikova, I.V., Khomenko, I.O., Horobinska, I.V. (2018). Suchasni tendentsii rozvytku rynku outsorsynhu: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid [Modern trends in the development of the outsourcing market: domestic and foreign experience]. *Ekonomika ta upravlinnia na transporti – Economy and transport management*, 6, 47-56. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2018_6_9. [in Ukrainian].

3. Lyakhovich, G.I. (2018). Rozrakhunok efektyvnosti bukhholderskoho outsorsynhu [Calculation of the effectiveness of accounting outsourcing]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhholderskoho obliku, kontroliu i analizu : mizhnar. zb. nauk. prats. – Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis: international. coll. of science works*. Zhytomyr : ZhDTU, 39 (1). 83-87. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2018_1_14. [in Ukrainian].

4. Semenova, T.V., Kosheva, G.V. (2019). Obgruntuvannya dotsilnosti vykorystannia outsorsynhu transportnykh funktsii [Justification of the expediency of using the outsourcing of transport functions]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy – Economics and enterprise management*, 37. 391-396. Retrieved from : http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/58.pdf. [in Ukrainian].

5. Herasymiak, N.V., Kovalchuk, O.V., Datsenko, V.V. (2018). Metodychnyi pidkhid do otsiniuvannya efektyvnosti marketynhovoho zabezpechennia diialnosti pidpriemstva [A methodical approach to evaluating the effectiveness of marketing support for the enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 19. 331-336. Retrieved from : http://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/50.pdf. [in Ukrainian].

6. Vedernikov, M., Bazaliyska, N., Volyanska-Savchuk, L. (2022). Obgruntuvannia dotsilnosti peredachi biznes-protseesu upravlinnia personalom pidpriemstva na HR-outsorsynh yak innovatsiinoi personal-tekhnologii [Justification of the expediency of transferring the enterprise personnel management business process to HR outsourcing as an innovative personnel technology]. *Innovation and Sustainability – Innovation and Sustainability*, 2. 112–122. Retrieved from : <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/45>. [in Ukrainian].
7. Petryk, I.V. (2017). Outsorsynh biznes-protsesiv u funktsionuvanni intehrovanykh pidpriemstv: monohrafiia. Lviv: Rastr-7. [in Ukrainian].
8. Stoliaruk, Kh.S., Davydova, D.Iu. (2020). Problemy outsorsynhu personalu ta napriamy yikh vyrishennia [Problems of personnel outsourcing and ways to solve them]. *Problemy ekonomiky – Problems of the economy*, 2 (44). 295-302. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2020_2_34. [in Ukrainian].
9. Zelynskyi, J.A. (2008). Outsourcing of tax advisory and accounting in a small company. Warsaw: ABC and Walters Kluwer Business. [in Polish].
10. Zabrodska, L.M. (2015). Outsorsynh – odyń iz napriamiv stratehichnoho rozvytku instrumentiv suchasnoho menedzhmentu [Outsourcing is one of the areas of strategic development of modern management tools]. *Visnyk pisliadyplomnoi osvity – Bulletin of postgraduate education*, 15. 44-62. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2015_15_7. [in Ukrainian].
11. Mykalo, O.I. (2014). Matrychnyi metod otsiniuvannia dotsilnosti zastosuvannia outsorsynhu promyslovymy pidpriemstvamy [The matrix method of evaluating the expediency of using outsourcing by industrial enterprises]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 6. Retrieved from : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3132>. [in Ukrainian].
12. Kostiuchenko, L.V. (2020). Metodolohiia stratehichnoho analizu lohistychnoi diialnosti pidpriemstva [Methodology of strategic analysis of the logistics activity of the enterprise]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 5. Retrieved from : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7872>. [in Ukrainian].
13. Partyn, H.O., Didukh, O.V. (2014). Otsiniuvannia pidpriemstvom-zamovnykom efektyvnosti outsorsynhovoï diialnosti za osnovnymy vydamy outsorsynhu [Evaluation by the customer company of the effectiveness of outsourcing activities according to the main types of outsourcing]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and problems of development*, 794. 313-321. Retrieved from : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2014_794_45. [in Ukrainian].
14. Armstrong, M., Taylor S. (2020). Handbook of Human Resource Management Practices. London: Cogan Page Publishing. [in English].
15. Morhulets, O., Nyshenko, O. (2019). Method of assessment of enterprise ready for outsourcing implementation. *Management*, 2 (30). 26-37. Retrieved from : <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/15457>. [in English].

ANALYSIS OF SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO OUTSOURCING EFFICIENCY ASSESSMENT

VODOLAZHSKA T., Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor.

E-mail: tatyana.vodolazhska@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0158-3343

SEMENOVA T., a student of higher education - bachelor of 4th year of study.

E-mail: tanyasem476916@gmail.com.

Department of Management, Kharkiv National Automobile and Highway University, Ya. Mudrogo str., 25, Kharkiv, Ukraine, 61002.

***Abstract.** The scientific article implements a scientific investigation of the latest achievements and developments of Ukrainian and foreign scientists and practitioners regarding the application of modern innovative business models, in particular the implementation of outsourcing, which enables the rationalization of management and production activities of enterprises and farms of all industries by transferring a certain part of their functions to enterprises partners, ensuring a reduction in overall costs and strengthening of their own competitive positions.*

On the basis of generalizing the developments of scientists, highlighted in a number of recent sources, eight main areas of application of outsourcing are highlighted, in particular: IT technologies, accounting, marketing, logistics, personnel management, legal support, production and economic activity and production of components.

A careful analysis of scientific works devoted to evaluating the expediency of outsourcing in modern realities made it possible to identify certain problematic issues that require further processing and finding a solution: first, various scientists use a variety of different methods and approaches to evaluate the effectiveness of outsourcing services, which need to be streamlined; secondly, the selection of the most appropriate approach from this set necessitates the selection of key advantages and disadvantages of each of them.

The main purpose of the article is the analysis and systematization of methods and approaches to evaluating the effectiveness of the implementation of outsourcing services in various fields of application, as well as identifying their main advantages and disadvantages.

As a result of the study, based on a thorough analysis and generalization of the methods and ways of evaluating the effectiveness of outsourcing existing at the theoretical level and used in practice, five main scientific and methodological approaches were identified, and for each of them a description of the content was provided, key parameters were outlined, and positive and negative traits inherent in each of them were formulated. The fifth scientific-methodical approach is defined as the most expedient.

The mentioned developments are the basis for conducting further scientific investigations, in particular, the justification and selection of components-indicators of the integral indicator of assessing outsourcing effectiveness.

Key words: outsourcing, outsourcing services, outsourcing effectiveness, approaches to outsourcing effectiveness assessment, areas of outsourcing application.